

PROBA ESPEZIFIKOA

2024ko PROBA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PROBA

ERANTZUNAK

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA
SARTZEKO HAUTAPROBAK
25 URTETIK GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

*PRUEBAS DE ACCESO A
LA UNIVERSIDAD PARA
MAYORES
DE 25 AÑOS*

MAYO 2024

***HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA***

Azalpenak

Probaren iraupena: ordubete
Erantzun zortzi ariketa hauetako lauri
(Galdera bakoitzak 2,5 puntu balio du)

1. Egin ezazu iruzkin bat aforismo hauen esanahiari buruz:

- “Pertsona bat ezin da bi aldiz bainatu ibai berean”
- “Gerra da gauza guztien aita”

Zer filosofoenak dira? Zer esan nahi dute?

2. Irakur ezazu arretaz zerrendatxoa, eta identifika ezazu zein baieztapen datozen bat sofisten filosofiarekin eta zein, berriz, Sokratesen filosofiarekin; egin ezazu iruzkin bat haien edukiari buruz, eta azter itzazu haien arteko aldeak:

- Ezagutu zeure burua.
- Errealitatea ikusten dena besterik ez da.
- Egia existituko balitz, ezingo genuke ezagutu.

3. Azaldu Aristotelesen baieztapen honen esanahia: “Bertutea erdibidean dago”.

4. Azaldu nola ulertzen duen San Agustinek arrazoimenaren eta fedearen arteko erlazioak.

5. Identifika ezazu zer ezaugarri dagozkion etika material izenekoei eta zein etika formal kantiarrari:

- a) Autonomoak dira.
- b) Inperatibo hipotetikoak formulatzen dituzte.
- c) Edukia dute.
- d) Inperatibo kategorikoak formulatzen dituzte.
- e) Ez dute edukirik.
- f) Heteronomoak dira.

Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA
SARTZEKO HAUTAPROBAK
25 URTETIK GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

*PRUEBAS DE ACCESO A
LA UNIVERSIDAD PARA
MAYORES
DE 25 AÑOS*

MAYO 2024

***HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA***

6. Azaldu ezazu alienazio hitzaren esanahia, eta aipa eta azaldu itzazu, eskematikoki, Marxek bereizten dituen alienazio motak.

7. Beheko enuntziatuek Nietzsche-ren filosofiaren etengabeko itzuleraren teoriari egiten diote erreferentzia. Esan ezazu egia ala gezurra diren:

- a) Etengabeko itzuleraren teoria kexa bat da, denbora lerro batean irudikatzearen aurkako kexa bat.
- b) Etengabeko itzuleraren teoriari esker, borondateak iragana nahi izatea gerta daiteke.
- c) Etengabeko itzuleraren ideia ezkorra da, funtsean.
- d) Etengabeko itzulerak "bai" esaten die biziari eta botere-nahia agertzen duen munduari.

8. Erantzun iezaiezu zientziaren eta etikaren ezaugarriei buruzko baieztapen hauei Wittgenstein-en arabera, egiazkoak diren ala ez erantzunez:

- a) Etikak gertakariak deskribatzen ditu.
- b) Zientzia-judizioak balio-judizioak dira.
- c) Zientzia munduari dagokio.
- d) Etika subjektuari dagokio.

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS

MAYO 2024

**HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA**

EBAZPEN ORIENTAGARRIA

Azalpenak

Probaren iraupena: ordubete

Erantzun zortzi ariketa hauetako lauri
(Galdera bakoitzak 2,5 puntu balio du)

1. Egin ezazu iruzkin bat aforismo hauen esanahiari buruz:

- “Pertsona bat ezin da bi aldiz bainatu ibai berean”
- “Gerra da gauza guztien aita”

Zer filosofoenak dira? Zer esan nahi dute?

Erantzuna:

Bi aforismoak Heraklitorenak dira, eta hau litzateke haien esanahia:

• “Pertsona bat ezin da bi aldiz bainatu ibai berean” esaldiak naturak etengabe jasaten duen aldaketa islatzen du; funtsean, tentsioa eta dinamismoa. Naturan dena ari da etengabe aldatzen, ibai bateko ur-lasterra bezala, non urak etengabe ari baitira berritzen. Ibaiko ur-lasterra da Heraklitoren filosofiaren sinboloa da: “Panta rei: dena dabil, ezer ez dago geldirik”.

• “Gerra da gauza guztien aita”: Naturak jasaten duen etengabeko dinamismo hori etengabe lehian dabiltzan aurkarien arteko borrokak azaltzen du: Hotza – beroa, gaztetasuna – zahartasuna, eguna – gaua. Aurkarien arteko borroka edo gerra horrek sortzen du naturaren dinamismoa azalduko lukeen tentsioa. Aurkarien edo antitesien arteko borroka hori bere metodo dialektikoan jaso zuen Hegelek. Marxek, gero, klase-borroka historiaren motorra dela baieztatu zuen. Ikus daitekeen moduan, luzea da Heraklitoren itzala.

Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS

MAYO 2024

**HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA**

2. Irakur ezazu arretaz zerrendatxoa, eta identifika ezazu zein baieztapen datozen bat sofistek filosofiarekin eta zein, berriz, Sokratesen filosofiarekin; egin ezazu iruzkin bat haien edukiari buruz, eta azter itzazu haien arteko aldeak:

- Ezagutu zeure burua.
- Errealitatea ikusten dena besterik ez da.
- Egia existituko balitz, ezingo genuke ezagutu.

Erantzuna:

• Ezagutu zeure burua. Sokrates: Sokratesen filosofiak barnealdera joateko egiten duen gonbidapen da. Dagoeneko, helburu nagusia ez da unibertsoa edo natura ezagutzea, baizik eta nork bere burua ezagutzea.

• Errealitatea ikusten dena besterik ez da. Sofistak: Sofistek "izatea" eta "zerbaiten irudia ematea" nahasten dituzte. "Hala da, hala iruditzen baldin bazaizue". "Errealitatea ikusten dena besterik ez da". Erlatibismoaren ondorio bat da. Adierazpen horren aurrez aurre daude Sokrates eta Platon, haientzat itxurek engainatu egiten baitute; beraz, gauzen esentziara iritsi beharra dago, gauzak "benetan diren" horretara, gauzak "diruditen" horri aurre egiteko. Platonen haitzuloaren mito ospetsuak tesi hori baieztatzen du, hain zuzen ere: Itxuren itzalez haraindi, ideien benetako errealitatea dago.

• Egia existituko balitz, ezingo genuke ezagutu. Sofistak: Gorgias sofistaren eszeptizismoaren printzipioetako bat da. Gizakiaren ulermenak egia ezagutzeko duen ezintasunari edo mugari egiten dio erreferentzia.

**3. Azaldu Aristotelesen baieztapen honen esanahia:
"Bertutea erdibidean dago".**

Erantzuna:

Aristotelesentzat bertutea erdigunean dago (*mesotes*), eta erdigunea ez da kaskarkeria, baizik eta bi mutur berdin biziotsuren arteko oreka. Bertutea, beraz, muturrak saihestea eta erdigunea bilatzea da. Bertutea, beraz, neurritasuna da, zuhurtzia, moderazioa.

Adibide hau argigarria izan daiteke: Koldarra (muturra)

Bihoztuna (bidezko erdigunea) Ausarta (muturra).

Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS

MAYO 2024

**HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA**

Bertutea (bihoztasuna) koldarkeriaren eta ausarkeriaren arteko oreka litzateke. Bi mutur biziotsuren arteko oreka, bidezko erdibidera garamatzana. Hortik dator esana: "Erdigunean dago bertutea"

4. Azaldu nola ulertzen duen San Agustinek arrazoimenaren eta fedearen arteko erlazioak.

Erantzuna:

Ez dago alde nabarmenik arrazoimenaren eta fedearen artean: biek laguntzen dute egiaren bilaketan, eta ezin da oso bereizte argirik egin fedearen eta arrazoimenaren artean. Fedea da, jakina, gidaririk ziurrena: sinetsi egin behar da Jainkoak errebelatzen duena ulertzera iristeko. Baina arrazoimena, halaber, fedearen aurretik joan daiteke, ez egia errebelatuak frogatzeko, baizik eta frogatuz arrazoizkoa dela sinestea. Arrazoimenaren eta fedearen arteko elkarrekiko lankidetzeta horrek formulazio ospetsu bat du: "sinets ezazu, ulertzeko; uler ezazu, sinesteko". Fedea ez da arrazoimenaren etsai, eta ez dago bere buruaren gainean itxita: fedearen adimenaren bila dabil.

5. Identifika ezazu zer ezaugarri dagozkion etika material izenekoei eta zein etika formal kantiarrari:

- Autonomoak dira.
- Inperatibo hipotetikoak formulatzen dituzte.
- Edukia dute.
- Inperatibo kategorikoak formulatzen dituzte.
- Ez dute edukirik.
- Heteronomoak dira.

Erantzuna:

- Autonomoak dira. Etika formalaren ezaugarria
- Inperatibo hipotetikoak formulatzen dituzte. Etika materialaren ezaugarria
- Edukia dute. Etika materialaren ezaugarria
- Inperatibo kategorikoak formulatzen dituzte. Etika formalaren ezaugarria
- Ez dute edukirik. Etika formalaren ezaugarria
- Heteronomoak dira. Etika materialaren ezaugarria

Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS

MAYO 2024

**HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA**

6. Azaldu ezazu alienazio hitzaren esanahia, eta aipa eta azaldu itzazu, eskematikoki, Marxek bereizten dituen alienazio motak.

Erantzuna:

Latinezko alienus-etik (besterena, beste inorena dena) eratorritako termino juridiko bat da, salmentetan edo lagapenetan erabiltzen dena. Hala, ondasun bat alienatzea eta oparitzea edo saltzea baliokideak dira, hots, norberarena dena norbaiti transmititzea. Hedaduraz, esanahi psikopatologiko batekin ere erabiltzen da alienazioa, burutik egina edo zoratuta egotearen sinonimo gisa. Alienatua, beraz, buruko gaitza duena da, adimena zatitua duena.

Termino horren berezko zentzu filosofikoa «arroztasun» eta «urruntasun» hitzen esanahiari dagokio; subjektuak bere buruarekiko duen arroztasuna adierazten dute hitz horiek.

Alienazio nozioaren zentzu filosofikoa Hegelek, Feuerbachek eta Marxek landu dute, batez ere.

Zenbait alienazio mota daude:

1. Alienazio erlijiosoa eta filosofikoa: Erlijioa eta jainkoak gizakiak sortuak dira.

Gizakiek sortu dute Jainkoa, beren behar eta larritasunen arabera, eta ez alderantziz. Gizateriaren ezaugarriak proiektatu dituzte Jainkoaren ideian. Prozesu horretan, azkenean, gizakiak, benetako sortzaileak, berak sortutako izakia gurtzen du: Jainkoa. Gizakiak mekanismo alienatzaile horretatik libratu behar du. Beste mundu hobe baten promesak lausotu egiten du gizartea eraldatzeko gogoia, eta onargarritzat ematen ditu mundu honetan onartezinak direnak. Hau ere esan zuen Marxek: "Erlijioa herriaren opioa da".

Feuerbachen iritziz, filosofia bera, funtsean, estalki filosofikopean ezkutatutako teologia bat besterik ez da.

2. Alienazio politikoa: Estatu burgesari egindako kritika. Estatua gizarte zibilak sortua da. Jabetza pribatuaren erregimenean, banako guztiak herritar gisa zuzenbidearen eta estatuaren eremuan itxuraz berdinduta ageri dira legearen aurrean; benetan, ordea, jabetza pribatuaren erregimenak banandu egiten ditu gizakiak, elkarren aurka jarri, eta errealizatzea galarazten die. Testuinguru horretan, estatua klase menderatzailearen zerbitzura dagoen arma bat da, klase menderatua arrastotan sartuta edukitzeko.

3. Alienazio ekonomikoa. Ekonomia politikoaren kritika: Gizarte kapitalistan, lanak ez du gizakia duin egiten, alderantziz baizik: desjabetu eta alienatu egiten du. Izan ere, sistema ekonomiko liberalean, lana esplotatzeko baliabide bihurtzen da. Alienazio ekonomikoa gainbalioari lotzen zaio, hots, Marxen iritziz langile-

Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS

MAYO 2024

**HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA**

klasea esplotatzeko oinarria den mekanismoari. Gainbalio horrek salgai bihurtzen du edozer gauza, baita gizakiaren lana ere.

7. Beheko enuntziatuek Nietzscheren filosofiaren etengabeko itzuleraren teoriari egiten diote erreferentzia. Esan ezazu egia ala gezurra diren:

- Etengabeko itzuleraren teoria kexa bat da, denbora lerro batean irudikatzearen aurkako kexa bat.
- Etengabeko itzuleraren teoriari esker, borondateak iragana nahi izatea gerta daiteke.
- Etengabeko itzuleraren ideia ezkorra da, funtsean.
- Etengabeko itzulerak "bai" esaten die biziari eta botere-nahia agertzen duen munduari.

Erantzuna:

- Etengabeko itzuleraren teoria kexa bat da, denbora lerro batean irudikatzearen aurkako kexa bat.

Egia. Etengabeko itzuleraren teoria kultura grekotik hartua dago. Haren bitartez, Nietzschek protesta egiten du kristautasunak denborari buruz duen ikusmoldearen aurrean. Nietzscheren arabera, lerro zuzenak gezurra dio; egia Zaratustraren eraztunean dago, zirkuluan, denboraren ikuspegi ziklikoan.

- Etengabeko itzuleraren teoriari esker, borondateak iragana nahi izatea gerta daiteke.

Egia. Denbora lerro batean irudikatzeak mugatu egingo luke botere-nahia: borondateak ezin du berriz ere iragana desiratu, baina, guztia errepikatzen baldin bada, berriro desiratuko da iragana. Horrenbestez, botere-nahia eta etengabeko itzulera elkarri lotuta daude.

- Etengabeko itzuleraren ideia ezkorra da, funtsean. Gezurra.** Baikorra da, berriz ere iragana desiratzeko aukera ematen baitigu. Gainera, Nietzsche hautapenezkoaren etengabeko itzuleraren alde azaltzen da: itzultzen dena ez da berbera, baizik eta bikainena, eta dekadentea dena desagertu egiten da.

- Etengabeko itzulerak "bai" esaten die biziari eta botere-nahia agertzen duen munduari.

Egia. Bizitzaren eta existentziaren balioa adierazten du edozein doktrina ezkorren aurka; jolas kosmiko alai bat irudikatzen du, norbera onartzeko kantu bat, existentziaren bedeinkapena. Bizitzaren baieztapena da ukapen sokratiko-kristauaren aurrean.

Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS

MAYO 2024

**HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA**

8. Erantzun iezaiezu zientziaren eta etikaren ezaugarriei buruzko baieztapen hauei Wittgenstein-en arabera, egiazkoak diren ala ez erantzunez:

- a) Etikak gertakariak deskribatzen ditu.
- b) Zientzia-judizioak balio-judizioak dira.
- c) Zientzia munduari dagokio.
- d) Etika subjektuari dagokio.

Erantzuna:

a) Etikak gertakariak deskribatzen ditu. **Gezurra.** Etikak ez du gertakaririk deskribatzen, balioak preskribatzen ditu. Gertakariak, objektiboa dena, zientziari dagozkio, ez etikari.

b) Zientziaren judizioak balio-judizioak dira. **Gezurra.** Zientziaren judizioak ez dira balio-judizioak; gertakari-judizioak dira. Eta haiei buruz, esan daiteke egiak ala faltsuak diren. Adibidea: beroak metalak dilatatzeko erabiltzen dituzte. Gertakari bat deskribatzen duen judizio bat da, eta baieztatu dezakegu egia dela. Baldin eta hau esaten badut: "eutanasia ona da" balio-judizio bat ari naiz adierazten; beraz, subjektiboa da, hau da, subjektuari dagokio, bera baita balioaren egoitza. Noski, ezin da baieztatu egia ala gezurra den, zeren eta gerta baitaiteke beste batzuek aurkakoa sinestea: "Eutanasia txarra da".

Ondorioa: zientzia-judizioek gertakariak deskribatzen dituzte. Balio-judizioak beste esparru batzuetako osagaiak dira, hala nola etikaren, estetikaren... hau da, mistikoaren esparrukoak, hitz egiterik ez dagoenaren esparrukoak. Eta *Tractatus* sek dioen bezala... "hitz egiterik ez dagoenari buruz, hobe da isiltzea".

c) Zientzia munduari dagokio. **Egia.** Proposizio enpiriko edo zientifikoak gertakarietara zuzentzen diren geziak bezalakoak dira. Wittgensteinek *Tractatus* lanean dioen moduan: "mundua gertakarien osotasuna da", eta proposizio zientifiko orok gertakari bat deskribatzen du. Erabateko paralelismoa dago haien artean: isomorfismoa. Gertaerak eta haiek deskribatzen dituzten proposizioek forma (*morphe*) bera (*isos*) dute.

d) Etika subjektuari dagokio. **Egia.** Esan berri den moduan, etika balioaren egoitza da, eta balioa subjektuari dagokio. Esparru etikoa errealitate bat da, eta ez da argudio bidez defendatzen, jokabide-adibideak emanez baizik: "etika erakutsi egiten da, ez da frogatzen". Wittgenstein-ek bere "Etikari buruzko konferentzian" adierazi zuen bezala: Etika gizakiaren bizipen sakon bat da, inoiz irrigarri utzi behar ez duguna.

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

UNIBERTSITATERA SARTZEKO
HAUTAPROBAK 25 URTETIK
GORAKOAK

2024ko MAIATZA

**FILOSOFIAREN
HISTORIA**

*PRUEBAS DE ACCESO A LA
UNIVERSIDAD PARA MAYORES
DE 25 AÑOS*

MAYO 2024

***HISTORIA DE
LA FILOSOFÍA***

GALDERA	EZAGUTZA-ADIERAZLEAK
1	1,5
2	2.2, 2.3.
3	3,8
4	4,4
5	7,6
6	8,4
7	9,7
8	10,7